

รายงานผลการถอดบทเรียนเกษตรกรต้นแบบ
ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)
อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม
ข้อมูล ณ วันที่ 18 เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2568

.....
ส่วนที่ 1 ข้อมูลเกษตรกรต้นแบบ

1. ชื่อ - สกุล : นายสว่าง โพธิ์เกตุ
๓. ที่อยู่ปัจจุบันที่ติดต่อได้ : 58 หมู่ที่ 4 บ้านดอนกลอย ตำบลเขวไร่ อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม
โทรศัพท์ : 0892759839
Facebook : -
Line : 0892759839
4. เกิด พ.ศ. 2509 ปัจจุบันอายุ 59 ปี
5. สถานภาพ ☐ โสด ☒ สมรส ☐ หย่าร้าง
6. ระดับการศึกษา : มัธยมศึกษาตอนปลาย
สถาบันการศึกษา : ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม
คณะ/สาขาวิชา : -
7. อาชีพปัจจุบัน
☐ 7.1 ประกอบอาชีพการเกษตรเพียงอย่างเดียว
☒ 7.2 ประกอบอาชีพการเกษตร และประกอบอาชีพอย่างอื่นนอกเหนือจากเกษตร
ระบุ : ค้าขาย
8. รายได้จากการประกอบอาชีพการเกษตร 1,000,000 บาท/ปี
9. เป็นเกษตรกรต้นแบบ ศพก. หลัก : เมื่อปี พ.ศ. 2564

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

1. สินค้าหลัก เกษตรผสมผสาน (เห็ด)

2. แปลงเรียนรู้ มีจำนวน 4 แปลงเรียนรู้ ประกอบด้วย

- 2.1 เกษตรผสมผสาน
- 2.2 นาผักบึงแก้ว
- 2.3 นาข้าว
- 2.4 โรงเรือนเพาะเห็ด

3. ฐานเรียนรู้ จำนวน 4 ฐานเรียนรู้ ประกอบด้วย

3.1) ฐานการเรียนรู้ที่ 1 การผลิตเห็ดครบวงจร

ปัจจุบันมีการทำเห็ด จำนวน 10 โรงเรือน แยกเป็น 3 ชนิด ได้แก่

- 3.1.1) เห็ดขอนขาว จำนวน 4 โรงเรือน
- 3.1.2) เห็ดนางฟ้า จำนวน 3 โรงเรือน
- 3.1.3) เห็ดนางรม จำนวน 3 โรงเรือน

โดยมีการผลิตก้อนเชื้อเห็ดเองเพื่อใช้ในกิจกรรมการเพาะเห็ดของตนเอง และเพื่อจำหน่ายตาม

คำสั่งซื้อจากภายนอก มีราคาจำหน่ายก้อนละ 10 บาท

3.2) ฐานเรียนรู้ที่ 2 การปลูกผักไร้ดิน

สาธิตการปลูกผักแบบไร้ดิน โดยใช้วิธีการปลูกในกล่องโฟมวางบนโต๊ะยกสูงมีหลังคาที่ใช้พลาสติกป้องกันฝน ใช้น้ำและปุ๋ย AB ในการให้รากพืชผักเจริญเติบโต เป็นการใช้พื้นที่ที่มีน้อยให้เกิดประโยชน์สูงสุดใน การทำการเกษตรสมัยใหม่

3.3) ฐานเรียนรู้ที่ 3 การปรับปรุงบำรุงดิน

สาธิตกระบวนการผลิตปุ๋ยหมัก ปุ๋ยน้ำชีวภาพ จากวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร เพื่อให้เกษตรกร สามารถผลิตใช้เอง ลดต้นทุนการผลิต

3.4) ฐานเรียนรู้ที่ 4 เกษตรผสมผสาน

การทำเกษตรกรรมแบบผสมผสาน มีการปลูกพืชผสมผสานกันหลายชนิด โดยยึดตามหลักการปลูก ไม้ 3 อย่าง ได้ประโยชน์ 4 อย่าง คือ ปลูกไม้ใช้สอย ไม้กินได้ ไม้เศรษฐกิจ ได้ประโยชน์ในด้าน 1) ใช้สอยในครัวเรือน 2) บริโภคเป็นอาหาร 3) ขายสร้างรายได้ 4) อนุรักษ์ดิน น้ำ สิ่งแวดล้อม

4. หลักสูตรการเรียนรู้ จำนวน 14 หลักสูตร ประกอบด้วย

4.1 หลักสูตรหลัก จำนวน 4 หลักสูตร ประกอบด้วย

- 1) การปรับปรุงบำรุงดิน
- 2) การใช้สารชีวภัณฑ์ในการป้องกันกำจัดศัตรูพืช
- 3) การเพาะเห็ดครบวงจร
- 4) การทำนาผักบุ้งแก้ว

4.2 หลักสูตรบังคับ จำนวน 2 หลักสูตร ประกอบด้วย

- 1) การทำบัญชีต้นทุนการประกอบอาชีพและบัญชีครัวเรือน
- 2) เศรษฐกิจพอเพียง และเกษตรผสมผสาน

4.3 หลักสูตรเสริม จำนวน 8 หลักสูตร ประกอบด้วย

- 1) การเรียนรู้ด้านประมง
- 2) การเรียนรู้ด้านปศุสัตว์
- 3) การใช้ก๊าซชีววมวลในครัวเรือน
- 4) การแปรรูปขนมจากแป้งขนมจีน
- 5) เทคโนโลยีการผลิตข้าว
- 6) การแปรรูปอาหารจากเนื้อสัตว์
- 7) การปลูกผักไร้ดิน
- 8) การใช้น้ำอย่างรู้คุณค่า

4.4 หลักสูตรที่มีความโดดเด่นของ ศพก. (ให้ระบุนาจำนวน 1 หลักสูตร พร้อมระบุวัตถุประสงค์ เนื้อหา และรูปแบบการถ่ายทอดความรู้)

หลักสูตรการเพาะเห็ดครบวงจร

หลักการและเหตุผล

การเพาะเห็ดถือเป็นกิจกรรมทางการเกษตรที่สามารถทำได้ง่าย ใช้ต้นทุนน้อย ให้ผลผลิตรวดเร็ว และสามารถนำไปบริโภคหรือจำหน่ายเพื่อสร้างรายได้เสริมและรายได้หลักได้อย่างต่อเนื่อง เห็ดยังเป็นอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการสูง ย่อยง่าย ไขมันต่ำ และมีโปรตีนที่เหมาะสมสำหรับทุกเพศทุกวัย

ปัจจุบันความต้องการบริโภคเห็ดในประเทศมีแนวโน้มสูงขึ้น เนื่องจากผู้บริโภคหันมาใส่ใจสุขภาพมากขึ้น และนิยมรับประทานอาหารจากธรรมชาติมากขึ้น อย่างไรก็ตาม เกษตรกรหรือผู้สนใจจำนวนมากยังขาดความรู้ ความเข้าใจ และทักษะที่ถูกต้องในการเพาะเห็ดอย่างมีประสิทธิภาพและปลอดภัย

ดังนั้น การจัดอบรมหรือจัดทำหลักสูตรเกี่ยวกับการเพาะเห็ดจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อให้ผู้เข้าอบรมได้รับความรู้ตั้งแต่ขั้นพื้นฐานจนถึงขั้นสามารถเพาะเห็ดได้จริง และต่อยอดไปสู่การประกอบอาชีพหรือสร้างรายได้จากเห็ดอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของหลักสูตร

1) เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการและกระบวนการเพาะเห็ดในรูปแบบต่าง ๆ อย่างถูกต้อง

2) เพื่อให้ผู้เข้าอบรมสามารถฝึกปฏิบัติการเพาะเห็ดได้จริง ตั้งแต่การเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ โรงเรือน ไปจนถึงการเก็บเกี่ยวผลผลิต

3) เพื่อส่งเสริมให้ผู้เข้ารับการอบรมสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการสร้างอาชีพหรือเป็น รายได้เสริมในครัวเรือน

4) เพื่อปลูกฝังแนวคิดการเกษตรแบบพอเพียง และส่งเสริมให้เห็นความสำคัญของเห็ดในฐานะ แหล่งอาหารปลอดภัยและคุณค่าทางโภชนาการสูง

5) เพื่อพัฒนาทักษะด้านการบริหารจัดการการผลิตเห็ดอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การคำนวณ ต้นทุน การบรรจุ การตลาดเบื้องต้น

เนื้อหาหลักสูตร (Academic Content)

1) การทำก้อนเชื้อจากขี้เลื่อย

ขี้เลื่อยที่ใช้เป็นวัสดุเพาะที่ดีที่สุด ได้แก่ ขี้เลื่อยไม้ยางพารา การทำก้อนเชื้อจากขี้เลื่อยนี้ไม่ต้อง หมักเหมือนใช้ฟางสับ แต่การเลือกหัวเชื้อควรให้แน่ใจว่าเป็นหัวเชื้อที่สามารถย่อยขี้เลื่อยเป็นอาหารได้ สำหรับ สูตรที่ใช้มีส่วนผสม คือ

- ขี้เลื่อยไม้ยางพารา 100 กิโลกรัม
- รำละเอียด 10 กิโลกรัม
- แป้งข้าวเจ้าหรือน้ำตาลทราย 1 กิโลกรัม
- ดิเกลื้อ 0.2 กิโลกรัม
- ปูนขาว 1 กิโลกรัม

ผลิตที่ความชื้น 60 - 70 เปอร์เซ็นต์ ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

1.1) ขี้เลื่อยที่ใช้ควรเป็นขี้เลื่อยกลางเก่ากลางใหม่จะดีที่สุด หากเป็นขี้เลื่อยใหม่ควรกองทิ้งไว้ 1 สัปดาห์ เนื่องจากขี้เลื่อยใหม่จะสลายธาตุอาหารบางอย่างทำให้เกิดก๊าซแอมโมเนีย ซึ่งจะเป็นอันตรายต่อเชื้อ เห็ดและทำให้ความร้อนในก้อนเชื้อสูงเกินไป แต่ถ้าเป็นขี้เลื่อยเก่าอาจมีการปะปนของเชื้อโรคหรือเชื้อราชนิด อื่นได้ง่าย อีกทั้งมักไม่ค่อยมีธาตุอาหารสะสมอยู่มากนัก

1.2) หลังจากเตรียมสูตรอาหารได้แล้วให้นำส่วนผสมทั้งหมดไปคลุกเคล้าให้เข้ากัน แล้วบรรจุใส่ ถุงพลาสติกที่ใช้เพาะเห็ด ซึ่งควรบรรจุให้หมดภายในวันเดียว ถุงก้อนเชื้อควรมีขนาด 8 ซิต ถึง 1 กิโลกรัม เมื่อ อัดก้อนเชื้อแน่นดีแล้ว ใส่คอขวดพลาสติก อุดด้วยสำลีและปิดด้วยกระดาษ แล้วรัดยางให้แน่น

1.3) นำก้อนเชื้อที่ได้ไปนั่งฆ่าเชื้อทันที ใช้เวลาประมาณ 3 - 4 ชั่วโมง นับจากน้ำเดือดแล้วทิ้งไว้ ให้เย็น

1.4) นำหัวเชื้อเห็ดที่เลี้ยงไว้ในเมล็ดข้าวฟ่าง ใช้ประมาณ 10 - 20 เมล็ดต่อก้อน เชยลงในก้อน เชื้อที่เย็นดีแล้ว แล้วรีบปิดปากถุงด้วยสำลีและกระดาษทันที สถานที่ที่ใช้ถ่ายหัวเชื้อเห็ดลงก้อนเชื้อควรสะอาด ปลอดโปร่ง วัสดุที่ใช้เชยหัวเชื้อควรทำความสะอาดด้วยแอลกอฮอล์ก่อนทุกครั้ง

1.5) นำก้อนเชื้อที่ถ่ายหัวเชื้อเห็ดลงเรียบร้อยแล้วไปบ่มไว้ในโรงบ่มก้อนเชื้อต่อไป

2) การบ่มก่อนเชื้อ

หลังจากใส่เชื้อเห็ดลงในถุงก่อนเชื้อแล้ว ให้นำไปบ่มในโรงบ่มเชื้อหรือบริเวณที่มีอุณหภูมิปกติ เพื่อให้เส้นใยเจริญในก้อนเชื้อ ในการจัดวางหาความในแนวตั้งไม่ควรให้ถุงทับซ้อนกัน ถ้าจัดวางในแนวนอนสามารถจัดวางซ้อนกันได้แต่ต้องหมั่นกลับก้อนเชื้อด้านล่างขึ้นด้านบน เพื่อให้อากาศถ่ายเทสะดวก ในช่วงที่เส้นใยจะเดินเต็มถุง ต้องหมั่นตรวจดูโรคแมลง มด มอดแมลงสาบ ปลวกหรือไร หากพบให้รีบนำก้อนเชื้อออกไปกำจัดทันที หรือฉีดพ่นด้วยสารสกัดตะไคร้หอมรอบ ๆ โรงบ่มเพื่อป้องกันไว้ก่อนได้

3) การทำให้เกิดดอก

ในการทำให้เกิดดอกต้องย้ายก้อนเชื้อจากโรงบ่มไปไว้โรงเพาะ โรงเรือนที่เหมาะสมสำหรับการเพาะเห็ดนางฟ้า ควรเป็นโรงเรือนที่สามารถเก็บความชื้นได้ดี มีความชื้นสัมพัทธ์ประมาณ 80 - 85 เปอร์เซ็นต์ อุณหภูมิที่ดีที่สุดสำหรับการเกิดดอกคือ 25 องศาเซลเซียส มีระบบถ่ายเทอากาศดีและสะดวกต่อการทำความสะอาด การคัดแยกก้อนเชื้อจากโรงบ่มให้สังเกตดูว่าก้อนเชื่อนั้นมีเส้นใยเดินเต็มถุงแล้ว และควรปล่อยทิ้งไว้สักระยะหนึ่ง เพื่อให้เส้นใยรัดตัวและสะสมอาหารก่อนนำไปเปิดปากก้อนเชื้อให้เกิดดอก

3.1) วิธีวางก้อนเชื้ออาจวางในลักษณะแนวนอนบนชั้นวางซ้อน ๆ กันชั้นละ 3 - 5 ก้อน หรือเรียงโดยใช้เชือกแขวนแล้วตัดปากถุงบริเวณคอขวด เพื่อให้ดอกเห็ดออกดอกออกมา

3.2) วิธีการควบคุมความชื้นในระยะนี้ หากไม่ได้เพาะในช่วงปลายฝนต้นหนาว ซึ่งมีอุณหภูมิและความชื้นที่พอเหมาะอาจใช้วิธีการพ่นน้ำฝอย ๆ หรือรดน้ำที่พื้นโรงเพาะก็ได้ (ถ้าใช้น้ำประปาควรพักน้ำไว้ 3 - 4 วัน เพื่อคลอรีนระเหยออกไปก่อน)

4) วิธีการเก็บดอกเห็ด

การเก็บเห็ดนางฟ้าควรเก็บในขณะที่กลุ่มของดอกเห็ดยังไม่บานเต็มที่ และควรเก็บเห็ดทั้งกลุ่มไม่ควรเลือกเก็บเฉพาะดอกใหญ่ในกลุ่มเดียวกัน เพราะจะทำให้ดอกอื่นๆ ในกลุ่มนั้นพอเสียหายทั้งกลุ่ม กรณีที่กลุ่มดอกเห็ดมีทั้งดอกเล็กและดอกใหญ่ โดยดอกเล็กมีจำนวนมากว่า ควรรอให้ดอกเล็กโตได้ที่ก่อนแล้วค่อยเก็บ การเก็บให้ใช้มือไม่ควรใช้มีดตัด เพราะจะทำให้ส่วนของโคนก้านที่เหลือติดอยู่เน่าและสร้างความเสียหายให้กับดอกเห็ดอื่นๆ ในก้อนได้ วิธีการเก็บให้ใช้มือจับที่โคนของดอกแล้วดึงเบาๆ จากนั้นจึงใช้มีดคมๆ ตัดสิ่งสกปรกที่ติดมากับโคนดอกทิ้งไป

5) ปัญหาที่พบบ่อยในการเพาะเห็ด

ราเขียวและราดำ ซึ่งเป็นราที่สร้างความเสียหายให้กับเห็ดหลายชนิดและในขั้นการเพาะ หากมีการดูแลรักษาที่ดี ปัญหาที่อาจเกิดขึ้นมักพบในช่วงเห็ดออกดอกอาจพบปัญหาแมลงเข้าทำลายดอกเห็ด โดยเฉพาะพวกแมลงหวี่ วิธีป้องกันให้ใช้สารสมุนไพรชนิดบริเวณรอบ ๆ โรงเรือนหรือหากพบการทำลายที่ก้อนเชื้อเห็ดให้รีบกำจัดออกไปเผาทำลายทันที

รูปแบบการถ่ายทอดหลักสูตร (Delivery Methods)

เพื่อให้หลักสูตรมีประสิทธิภาพสูงสุด ควรใช้รูปแบบการถ่ายทอดที่หลากหลาย ผสมผสานกัน ดังนี้

1) การบรรยายเชิงทฤษฎี

2) การสาธิตและการฝึกปฏิบัติ

- 3) การศึกษาดูงานและเยี่ยมชม
- 4) การให้คำปรึกษาและติดตามผล

5. การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการของคณะกรรมการขับเคลื่อนงานด้านการเกษตรระดับจังหวัด (การเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนฯ อย่างไรบ้าง ให้อธิบายวิธีการ และแนวทางในการเข้าร่วมจัดทำแผนอย่างละเอียด)

เข้าร่วมประชุมคณะกรรมการเครือข่าย ศพก. และแปลงใหญ่ ระดับจังหวัด เพื่อเสนอปัญหา/อุปสรรค และแนวทางเพื่อการพัฒนาและจัดทำแผน

6. การจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการการขับเคลื่อนการดำเนินงาน ศพก. (แผนราย ศพก.) (มีการจัดทำแผนฯ อย่างไรบ้าง ใครบ้างเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผน และให้แนบแผนฯ)

การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการการขับเคลื่อนการดำเนินงาน ศพก. (แผนราย ศพก.) โดยมีส่วนร่วมกับสำนักงานเกษตรอำเภอในการศึกษาข้อมูลพื้นฐานและวิเคราะห์สถานการณ์ (ข้อมูลและความรู้ก่อนเข้าร่วม) ศึกษาข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น รายงานผลการดำเนินงานที่ผ่านมา สภาพพื้นที่การเกษตรในพื้นที่ รวมถึงปัญหาและโอกาส

ส่วนที่ 3 ข้อมูลด้านการเกษตรและการทำงานเป็นเกษตรกรต้นแบบศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

1. ผลสำเร็จในกิจกรรมทางการเกษตรของเกษตรกรต้นแบบที่มีการนำวิชาการ เทคโนโลยีการเกษตร มาปรับใช้ใน ศพก. จนเกิดผลสำเร็จในการทำการเกษตร พร้อมเป็นแบบอย่างให้เกษตรกรในพื้นที่

1.1 แร้งบันดาลใจและจุดเริ่มต้น

1) อะไรคือแรงบันดาลใจในการเริ่มต้นการปรับเปลี่ยนการทำการเกษตรแบบเดิม ๆ สู่การทำการเกษตรแบบใช้หลักวิชาการหรือเทคโนโลยีในกิจกรรมการเกษตรของท่าน

เริ่มแรกปี พ.ศ. 2530 ทำอาชีพการเกษตรแบบดั้งเดิมตามบรรพบุรุษ ต่อมาเมื่อ ปีพ.ศ. 2536 ได้ริเริ่มการเพาะเห็ดฟางจำหน่าย จากนั้นก็เริ่มเพิ่มชนิดเห็ดให้มีความหลากหลายตามความต้องการของตลาด ขึ้น ได้แก่ เห็ดขอนขาว เห็ดนางฟ้า เห็ดนางรม ต่อมาได้ดำรงตำแหน่งเป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 4 บ้านดอนกลอย ตำบลเขวไร่ อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม จึงได้มีโอกาสไปศึกษาดูงานด้านการเกษตรที่หลากหลาย จนได้เกิดเป็นแรงบันดาลใจในการปรับเปลี่ยนการทำการเกษตรที่ยั่งยืน และได้รื้อฟื้นแนวทางหลักเศรษฐกิจพอเพียงของในหลวงรัชกาลที่ 9 นำมาปรับใช้ในพื้นที่การเกษตรของตนเอง เนื่องจากปัญหาด้านการเกษตรที่ปลูกพืชเชิงเดี่ยวที่มี ต้นทุนที่สูงขึ้น เกิดการระบาดของโรคศัตรูพืชต่างๆ เกิดภัยธรรมชาติ อีกทั้งมีรายได้ไม่ต่อเนื่อง จึงได้เกิด แนวคิดปรับเปลี่ยนพื้นที่ 15 ไร่ 3 งาน ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ใช้ทำนาอย่างเดียว จึงเกิดแนวคิดทำการเกษตรตามหลักเกษตร ทฤษฎีใหม่ โดยเริ่มจากการขุดบ่อกักเก็บน้ำไว้ในฤดูแล้ง ในพื้นที่ 2 งาน และเอาดินมาถมทำเป็นที่อยู่อาศัย เป็นพื้นที่จำนวน 2 งาน ต่อมาในปี พ.ศ. 2558 ได้เริ่มมีการทำสวนยางพร้อมกับการปลูกไม้ยืนต้นชนิดต่างๆ เช่น ยางนา ประดู่ พะยูง เป็นต้น

พ.ศ. 2562 ได้รับการสนับสนุนระบบน้ำพลังงานแสงอาทิตย์ จากสำนักทรัพยากรน้ำบาดาล เขต 4 ขอนแก่น โดยทำหน้าที่เป็นประธานกลุ่มผู้ใช้น้ำ ซึ่งใช้ร่วมกับสมาชิกในกลุ่มรวม 12 ราย ทำให้สามารถมีน้ำใช้ในพื้นที่การเกษตรของตนเองได้อย่างเพียงพอต่อความต้องการ มีการขุดบ่อน้ำเพิ่มอีก 2 บ่อ จำนวน 2 งาน แล้วเอาดินจากการขุดบ่อมาถมที่นา เพื่อจะทำเป็นสวน เนื้อที่ปรับเปลี่ยน 2 ไร่ เพื่อทำเป็นสวนเกษตรผสมผสาน โดยมีการปลูกพืชหลากหลายชนิด ได้แก่

1.1) ไม้ผล เช่น มะม่วง น้อยหน่า กล้วยน้ำว้า มะกอกป่า เพกา มะพร้าว น้ำหอม มะกล่ำต้น มะเฟือง มะนาว มะยม มะกรูด มะขามเทศ

1.2) พืชผักสวนครัว เช่น พริก ข่า ตะไคร้ ผักบุ้ง ชีเหล็ก

1.3) พืชล้มลุก เช่น กรเจียบแดง

1.4) ไม้ยืนต้น เช่น ยางนา ประดู่ พะยูง มาเป็นไม้ผล ได้แก่ ส้มโอพันธุ์ขาวใหญ่ มะนาว มะกรูด สะเดา

พร้อมนำหลักการปลูกป่า 3 อย่าง ประโยชน์ 4 อย่าง ซึ่งเป็นแนวคิดการผสมผสานการอนุรักษ์ดิน น้ำ และการฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้ ควบคู่กับความต้องการด้านเศรษฐกิจ ด้วยการจำแนกป่า 3 อย่าง ดังนี้

1.1) ป่าไม้กินได้ คือ ไม้ผล เช่น มะม่วง น้อยหน่า กล้วยน้ำว้า มะกอกป่า เพกา มะพร้าว น้ำหอม มะกล่ำต้น มะเฟือง มะนาว มะยม มะกรูด มะขามเทศ และผักกินใบต่างๆ

1.2) ป่าไม้ใช้สอย คือ ไม้โตเร็ว สำหรับใช้ในครัวเรือน เช่น สะเดา มะฮอกกานี

1.3) ป่าไม้เศรษฐกิจ คือ ไม้ที่ปลูกไว้ขาย หรือไม้เศรษฐกิจ เช่น พะยูง ประดู่ ยางนา ส่วนประโยชน์ 4 อย่าง จำแนกแต่ละอย่างออกเป็น

1.1) ป่าไม้กินได้ นำมาเป็นอาหารทั้งพืชกินใบ กินผล กินหัว และเป็นยาสมุนไพร

1.2) ป่าไม้ใช้สอย นำมาสร้างบ้าน ทำเล้าไก่ โรงเห็ด ด้ามจอบเสียม ทำหัตถกรรม หรือกระทั่งใช้เป็น เชื้อเพลิง (ฟืน) ในการหุงต้มอาหาร

1.3) ป่าไม้เศรษฐกิจ เป็นแหล่งรายได้ของครัวเรือน เป็นพืชที่สามารถนำมาจำหน่ายได้ ซึ่งจะปลูกพืชหลากหลายชนิดเพื่อลดความเสี่ยงเรื่องราคาตกต่ำและไม่แน่นอน

1.4) ประโยชน์ในการช่วยอนุรักษ์ดินและน้ำ การปลูกพืชที่หลากหลายอย่างเป็นระบบจะช่วยสร้างสมดุลของระบบนิเวศในสวน ช่วยปกป้องผิวดินให้ชุ่มชื้น ดูดซับน้ำฝน และค่อยๆ ปลดปล่อยความชื้นสู่สวนเกษตรกรรม

พ.ศ. 2565 ทำการปรับเปลี่ยนพื้นที่เพิ่มเติมคือขุดที่ดินทำเป็นร่องสวน คลองไส้ไก่ พื้นที่ประมาณ 2 ไร่ รอบคันคลองปลูกไม้ยืนต้นชนิดต่างๆ กลัวย่น้ำว่า ข้า ตะไคร้ ผลจากการปรับเปลี่ยนพื้นที่เป็นไร่นาสวนผสมทำให้มีน้ำใช้ทำการเกษตรในช่วงฤดูแล้ง สามารถทำให้พืชผักที่ปลูกไว้ให้ผลผลิตอย่างต่อเนื่อง สร้างให้มีรายได้ตลอดทั้งปี และได้เพิ่มกิจกรรมเลี้ยงปลาในร่องสวนในบ่อที่ขุดไว้และในนาข้าวหลังจากเก็บเกี่ยวมีพันธุ์ปลานิล ปลาดุก มีการเลี้ยงไก่พันธุ์ไข่โรงเรียนปิตเพื่อพิเศษพืชผัก ผลไม้ที่เหลือใช้จากภายในสวน มีการทำนาผักบุงแก้วเพิ่มอีกจำนวน 1 ไร่ โดยมีการจัดการใช้ที่ดิน เงินทุน แรงงาน และการบริหารจัดการที่ดี ใช้ปัจจัยการผลิตให้คุ้มค่า เพื่อลดต้นทุนการผลิตที่ให้ผลตอบแทนสูง เพื่อเป็นการลดความเสี่ยงและสร้างรายได้สู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตที่มั่นคงต่ออาชีพและครอบครัว

2) ปัญหาหรือความท้าทายอะไรที่ผลักดันให้เกิดการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและการนำเทคโนโลยีนวัตกรรมมาใช้

เกษตรกรในพื้นที่ตำบลเขวไร่มีอาชีพหลักคือการทำนาประมาณ 80% ของพื้นที่ โดยการปลูกข้าวเพื่อบริโภคและจำหน่าย แต่ก็ประสบปัญหาต้นทุนสูง ราคาผลผลิตตกต่ำ เกษตรกรบางคนจึงหันมาทำการเกษตรแบบผสมผสานเพื่อการอยู่รอดของตัวเอง และเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นดังเช่นที่ นายสว่าง โพธิ์เกตุ ดำเนินการอยู่ขณะนี้

1.2 รายละเอียดของการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีที่นำมาใช้ในแปลงเรียนรู้ ฐานเรียนรู้

1) การนำนวัตกรรมมาใช้ในการลดต้นทุนการผลิต โดยมีการได้รับการสนับสนุนระบบน้ำพลังงานแสงอาทิตย์มาใช้ในการบริหารจัดการการใช้น้ำอย่างรู้คุณค่าร่วมกับสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอีกจำนวน 20 ราย มีการใช้ระบบการให้น้ำรูปแบบต่างๆ ที่จะเป็นการประหยัดน้ำ เช่น น้ำหยด สปริงเกอร์ เป็นต้น

2) อธิบายขั้นตอนการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีหรือนวัตกรรมทางการเกษตรของท่าน

มีการนำนวัตกรรมมาใช้ในการแก้ไขปัญหาการผลิตในชุมชน ดังนี้

2.1) การนำเครื่องจักรกลการเกษตรมาใช้แก้ไขปัญหา แรงงานผู้สูงอายุ

2.2) การใช้ระบบน้ำพลังงานแสงอาทิตย์

3) อธิบายขั้นตอนการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการ เช่น การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดินการปรับเปลี่ยนพันธุ์พืชที่ทนต่อสภาพภูมิอากาศ ต้านทานต่อโรคแมลง เป็นต้น (ให้อธิบายขั้นตอน วิธีการอย่างละเอียด)

การเพาะเห็ดครบวงจร มีขั้นตอนดังนี้

3.1) การจัดหาวัสดุอุปกรณ์การผลิตก้อนเชื้อเห็ดที่มีคุณภาพ เช่น ส่วนผสม และเชื้อเห็ด

3.2) การผลิตก้อนเชื้อเห็ดที่มีคุณภาพ ปราศจากเชื้อปนเปื้อน มีเชื้อเห็ดที่เจริญเติบโตดี สามารถให้ผลผลิตดอกเห็ดที่ดี โดยต้องมีการผลิตที่สะอาด มีการใช้เครื่องมือที่ทันสมัยในการอัดก้อนเชื้อเห็ด มีการควบคุมอุณหภูมิในขั้นตอนนี้ก้อนเห็ด

3.3) การจัดการดูแลรักษาก่อนเชื้อเห็ดให้สามารถออกผลผลิตได้นาน ประมาณ 120 วัน จะต้องมีการควบคุมอุณหภูมิ ความชื้น ให้เหมาะสมต่อการเจริญเติบโตและการให้ผลผลิตของก้อนเชื้อเห็ด โดยการใช้เทอร์โมมิเตอร์ในการตรวจวัดอุณหภูมิและคสามชื้นอยู่เสมอ

2. ผลสำเร็จและประโยชน์ที่ได้รับต่อการทำอาชีพการเกษตร: ผลลัพธ์ที่ได้รับจากการนำนวัตกรรม/เทคโนโลยีมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตรคืออะไร เช่น ต้นทุน รายได้ ผลผลิต (ใส่รายละเอียดข้อมูลเชิงตัวเลขเพิ่มเติมเพื่อการเปรียบเทียบเชิงประจักษ์ และให้ระบุสินค้าเกษตรที่ทำการผลิตใน ศพก.ของท่าน)

2.1 สินค้าเกษตรที่มีการดำเนินกิจกรรมใน ศพก. มีดังนี้

1) สินค้าเกษตร ด้านพืช ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด 2 ชนิด ประกอบด้วย

1.1) ข้าว พื้นที่ปลูกจำนวน 8-0-0 (ไร่-งาน-วา)

1.2) ไม้ผล ไม้ยืนต้น และพืชผัก พื้นที่ปลูกจำนวน 5-3-0 (ไร่-งาน-วา)

- 2) สินค้าเกษตร ด้านประมง ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด 3 ชนิด ประกอบด้วย
 - 2.1) ปลานิล จำนวน 2 (บ่อ)
 - 2.2) ปลาตะเพียน จำนวน 1 (บ่อ)
 - 2.3) ปลาดุก จำนวน 1 (บ่อ)
- 3) สินค้าเกษตร ด้านปศุสัตว์ ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด 2 ชนิด ประกอบด้วย
 - 3.1) โคเนื้อ จำนวน 2 (ตัว)
 - 3.2) ไก่ไข่ จำนวน 40 (ตัว)

2.2 ต้นทุนการผลิตสินค้าเกษตรใน ศพก.มีดังนี้ (ในระบุด้านทุนการผลิตสินค้าเกษตรหลัก)

- 1) สินค้า เห็ด (10,000 ก้อน) มีต้นทุนการผลิต ดังนี้
 - 1.1) ขี้เลื่อยยางพารา จำนวน 10 ตัน เป็นเงิน 19,000 บาท
 - 1.2) คอขวดพลาสติก 2 ถังใหญ่ เป็นเงิน 3,200 บาท
 - 1.3) ถังพลาสติกใส 2 มัด เป็นเงิน 5,000 บาท
 - 1.4) หนังกุ้ง 6 กิโลกรัม เป็นเงิน 660 บาท
 - 1.5) หนังสื่อพิมพ์เก่า 1/2 มัด เป็นเงิน 250 บาท
 - 1.6) พลาสติกใสสำหรับปิดปากถุง 1 ม้วน เป็นเงิน 200 บาท
 - 1.7) ร้าอ่อน 15 ถัง เป็นเงิน 3,450 บาท
 - 1.8) แก๊สหุงต้ม 5 ถัง เป็นเงิน 2,500 บาท
 - 1.9) ยิปซั่ม 1 ถัง เป็นเงิน 300 บาท
 - 1.10) ภูไมท์ 1 ถัง เป็นเงิน 300 บาท
 - 1.11) ดิเกลื่อ 1/2 ถัง เป็นเงิน 225 บาท
 - 1.12) สำลี สำหรับปิดปากถุง 2 ถัง ๆ ละ 4 กิโลกรัม เป็นเงิน 260 บาท
 - 1.13) ปูนขาว 60 กิโลกรัม เป็นเงิน 450 บาท
 - 1.17) อาหารเสริม 2 ถัง เป็นเงิน 300 บาท
 - 1.15) แป้งข้าวเหนียว 1 กระสอบ เป็นเงิน 480 บาท
 - 1.16) ค่าแรงงาน (คิดเป็นก้อนๆ ละ 0.40 บาท) เป็นเงิน 4,000 บาท
 - 1.17) ค่าน้ำ เป็นเงิน 50 บาท
 - 1.18) ค่าไฟฟ้า เป็นเงิน 100 บาท
 - 1.19) เชื้อเห็ด 330 ขวด เป็นเงิน 3,900 บาท

รวมต้นทุนการผลิต เป็นเงิน 44,625 บาท

ค่าขายก้อนเชื้อเห็ด จำนวน 5,000 ก้อนๆ ละ 12 บาท เป็นเงิน 60,000 บาท

ค่าขายเห็ดสด จำนวน 500 กิโลกรัมๆ ละ 100 บาท เป็นเงิน 50,000 บาท

รายได้ 65,375 บาท

2.3 รายได้ของเกษตรกรต้นแบบ มีดังนี้

1) รายได้รายวัน (ได้รายวันจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกวันของท่าน) ได้จากอะไรบ้าง

ระบุ : รายได้จากการขายดอกเห็ด ก้อนเชื้อเห็ด และอุปกรณ์สำหรับเพาะเห็ดในครัวเรือน

เฉลี่ยรายได้วันละ 2,777 บาท/วัน

2) รายได้รายสัปดาห์ (ได้รายสัปดาห์จากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกสัปดาห์ของท่าน) ได้จากอะไรบ้าง

ระบุ : รายได้จากการขายดอกเห็ด ก้อนเชื้อเห็ด และอุปกรณ์สำหรับเพาะเห็ดในครัวเรือน

เฉลี่ยรายได้สัปดาห์ละ 19,439 บาท/สัปดาห์

3) รายได้รายเดือน (ได้รายเดือนจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกเดือนของท่าน) ได้จากอะไรบ้าง

ระบุ : รายได้จากการขายดอกเห็ด ก้อนเชื้อเห็ด และอุปกรณ์สำหรับเพาะเห็ดในครัวเรือน

เฉลี่ยรายได้เดือนละ 77,756 บาท/เดือน

4) รายได้รายปี (ได้รายปีจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกปีของท่าน) ได้จากอะไรบ้าง

ระบุ : รายได้จากการขายข้าวเปลือก ขายโคเนื้อ

เฉลี่ยรายได้ปีละ 20,000 - 30,000 บาท/ปี

2.4 ประโยชน์ที่ได้รับ (ประโยชน์ที่เกิดกับตนเอง เกษตรกรรายอื่น และประโยชน์ที่เกิดกับชุมชนมีอะไรบ้าง)

ประโยชน์ที่เกิดกับตนเอง

1) ครอบครัวอบอุ่น สมาชิกในครอบครัวไม่ต้องออกไปทำงานรับจ้างต่างถิ่น อยู่กันพร้อมหน้าพร้อมตา ประกอบอาชีพช่วยกันในครอบครัวก็มีรายได้เพียงพอในการดำรงชีพ

2) พื้นที่การเกษตรได้รับการพัฒนา และมีรายได้สู่ครัวเรือนมากขึ้น

ประโยชน์ที่เกิดกับเกษตรกรรายอื่น

1) เกษตรกรได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้งานด้านการเกษตร และนำไปต่อยอดได้

ประโยชน์ที่เกิดกับชุมชน

1) ชุมชนได้บริโภคสินค้าที่ปลอดภัยราคาถูก

2) ชุมชนมีแหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตรที่มีประสิทธิภาพ

3. ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์

3.1 เทคโนโลยี/นวัตกรรมที่นำมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตรของท่านมีการช่วยรักษาสิ่งแวดล้อมหรืออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่แปลงเกษตรของท่านและชุมชนอย่างไร

- 1) การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ กล่าวคือการผลิตที่ไม่ก่อให้เกิดของเสียเหลือทิ้ง เช่น การนำก้อนเชื้อเห็ดเก่าไปใส่ในแปลงเพื่อเป็นปุ๋ยปรับปรุงบำรุงดิน
- 2) การใช้น้ำอย่างรู้คุณค่า โดยการใช้ระบบน้ำพลังงานแสงอาทิตย์ร่วมกับระบบการให้น้ำที่ประหยัดน้ำและมีประสิทธิภาพ เช่น ระบบน้ำหยด

3.2 ประโยชน์ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ (ที่เกิดจากการทำกิจกรรมทางการเกษตร ใน ศพก.)

- 1) การทำปุ๋ยอินทรีย์และปุ๋ยหมักนั้น ได้รับความอนุเคราะห์จากสำนักงานพัฒนาที่ดินมหาสารคาม ในการสนับสนุนวัสดุและอุปกรณ์ต่างๆ ในการผลิต ได้แก่ กากน้ำตาล ผลิตภัณฑ์ พด. ของกรมพัฒนาที่ดินต่างๆ ถังน้ำหมัก ส่งผลให้เกษตรกร/บุคคลทั่วไปในชุมชน และชุมชนใกล้เคียง เกิดความรู้ ความเข้าใจ ในเรื่องของการลดการใช้สารเคมีในการทำเกษตร รู้ถึงประโยชน์ของการทำเกษตรแบบอินทรีย์ และสามารถนำความรู้ที่ได้มาประยุกต์เพื่อลดต้นทุนการผลิตลงได้อีกด้วย

- 2) นำหลักการปลูกป่า 3 อย่าง ประโยชน์ 4 อย่าง ซึ่งเป็นแนวความคิดการผสมผสานการอนุรักษ์ ดิน น้ำ และการฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้ ควบคู่กับความต้องการด้านเศรษฐกิจ ด้วยการจำแนกป่า 3 อย่าง ดังนี้

2.1) ป่าไม้กินได้ คือ ไม้ผล เช่น มะม่วง น้อยหน่า กล้วยน้ำว้า มะกอกป่า เพกา มะพร้าว น้ำหอม มะกล่ำต้น มะเฟือง มะนาว มะยม มะกรูด มะขามเทศ และผักกินใบต่างๆ

2.2) ป่าไม้ใช้สอย คือ ไม้โตเร็ว สำหรับใช้ในครัวเรือน เช่น สะเดา มะฮอกกานี

2.3) ป่าไม้เศรษฐกิจ คือ ไม้ที่ปลูกไว้ขาย หรือไม้เศรษฐกิจ เช่น พะยูง ประดู่ ยางนา

ส่วนประโยชน์ 4 อย่าง จำแนกแต่ละอย่างออกเป็น

2.1) ป่าไม้กินได้ นำมาเป็นอาหารทั้งพืชกินใบ กินผล กินหัว และเป็นยาสมุนไพร

2.2) ป่าไม้ใช้สอย นำมาสร้างบ้าน ทำเล้าไก่ โรงเห็ด ดำจอบเสียม ทำหัตถกรรม หรือกระทังใช้เป็น เชื้อเพลิง (ฟืน) ในการหุงต้มอาหาร

2.3) ป่าไม้เศรษฐกิจ เป็นแหล่งรายได้ของครัวเรือน เป็นพืชที่สามารถนำมาจำหน่ายได้ ซึ่งจะปลูกพืชหลากหลายชนิดเพื่อลดความเสี่ยงเรื่องราคาตกต่ำและไม่แน่นอน

2.4) ประโยชน์ในการช่วยอนุรักษ์ดินและน้ำ การปลูกพืชที่หลากหลายอย่างเป็นระบบจะช่วยสร้างสมดุลของระบบนิเวศในสวน ช่วยปกป้องผิวดินให้ชุ่มชื้น ดูดซับน้ำฝน และค่อยๆ ปลดปล่อยความชื้นสู่สวนเกษตรกรรม

4. ผลสำเร็จการทำงานให้ชุมชนในฐานะ ศพก. ที่เป็นเชิงประจักษ์

4.1 ผลสำเร็จการปฏิบัติงานในฐานะ ศพก. เป็นที่ประจักษ์

4.1.1 มีความรู้เกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของพื้นที่

สามารถให้ข้อมูลต่าง ๆ ด้านการเกษตร เป็นแปลงศึกษาเรียนรู้ในชุมชน ซึ่งพืชส่วนใหญ่ ได้แก่ ข้าว เห็ด พืชผัก ไม้ผล ให้คำแนะนำแก่เกษตรกรในชุมชนได้

4.1.2 การให้บริการในการเป็นจุดอบรม ศึกษาดูงาน และเป็นวิทยากรในการถ่ายทอดความรู้

1) เป็นศูนย์กลางการทำงานเชิงบูรณาการร่วมกับหน่วยงานกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และหน่วยงานในพื้นที่ และเกษตรกรที่สนใจ ให้ความรู้ด้านการปลูกผักปลอดภัย และการจัดการศัตรูพืชด้วยวิธีที่เหมาะสม

2) เป็นวิทยากรหัวข้อวนในการอบรมพักชำระหนี้ลูกหนี้ ธกส.

4.1.3 การให้บริการด้านการแก้ไขปัญห เป็นที่ปรึกษาในการแก้ไขปัญหของเกษตรกรในพื้นที่

เป็นศูนย์ประสานงานข่าวสารด้านการเกษตร ในการแก้ไขปัญหต่าง ๆ และดำเนินการส่งข้อมูลข่าวสาร ถึงสำนักงานเกษตรอำเภอนาเชือก เพื่อประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมประชุมและหาทางออกสำหรับการแก้ปัญหโดยเชิญผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้าร่วมประชุม

4.1.4 การให้บริการด้านข้อมูลข่าวสาร และด้านวิชาการเกษตร

เป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ที่เป็นองค์กรรับการประสานงานระหว่างภาครัฐกับเกษตรกรในพื้นที่ และมีการจัดอบรม ฝึกปฏิบัติ โดยใช้ ศพก.เป็นพื้นที่เป็นที่ฝึกและอบรมหรือรับฟังข้อราชการที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ดังนั้นเมื่อภาครัฐหรือองค์กรเอกชนประสานงานมายัง ศพก. ประธาน ศพก.จะจัดทำปฏิทินการปฏิบัติงานประจำเดือนไว้เพื่อเป็นหลักฐานสำหรับการดำเนินงานเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล

4.1.5 การขยายผลองค์ความรู้สู่การปฏิบัติของเกษตรกร (มีช่องทางในการขยายผลอย่างไร เกษตรกรในชุมชน หรือเกษตรกรที่นำองค์ความรู้ไปปฏิบัติต่ออย่างไร และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรที่นำองค์ความรู้ไปปฏิบัติอย่างไร)

1) มีการเชื่อมโยงเครือข่าย ศพก. ในอำเภอ และต่างพื้นที่ โดยมีการสร้างเครือข่ายในการดำเนินงาน เครือข่ายด้านการผลิต เครือข่ายด้านองค์ความรู้ เครือข่ายด้านการตลาด และด้านอื่นๆ

2) เกษตรกรในชุมชนที่เข้ามาแลกเปลี่ยนเรียนรู้สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในการประกอบอาชีพการเกษตรของตนเองได้จริง

4.1.6 การมีส่วนร่วมในการพัฒนางานส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ร่วมกับชุมชน หรือหน่วยงานในพื้นที่

เป็นศูนย์กลางการถ่ายทอดความรู้ด้านการเกษตรสำหรับหน่วยงานในพื้นที่ จัดประชุมให้ความรู้งานด้านการเกษตร เป็นพื้นที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้งานด้านวิชาการเกษตร

4.1.7 บทบาทในการเป็นประธานคณะกรรมการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) อย่างไรบ้าง

บทบาทในการเป็นประธานคณะกรรมการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) มีการขับเคลื่อนงานด้านการเกษตรทั้งในระดับหมู่บ้าน ตำบล และอำเภอ โดยเป็นวิทยากรให้ความรู้โดยเฉพาะด้านการเพาะเห็ดครบวงจร อีกทั้งยังขยายองค์ความรู้ไปยังสมาชิกเครือข่าย เกษตรกรในชุมชนทั้งใกล้เคียง และอำเภออื่นๆ

4.2 ความภาคภูมิใจในการเป็น ศพก.

4.2.1 ความภาคภูมิใจในการดำเนินงานเป็น ศพก. ในการร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาด้านเกษตรในชุมชน

1) การเป็นศูนย์เรียนรู้ แปลงเรียนรู้

1.1) เป็นที่ทำการเครือข่ายศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ศูนย์เรียนรู้ ด้านเกษตรผสมผสาน(ไร่นาสวนผสม) ภายใต้การร่วมมือของกรมส่งเสริมการเกษตร หน่วยงานภาคีร่วมของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ รวมทั้งองค์การบริหารส่วนตำบลเขาวไร่ ที่มุ่งเน้นการแบ่งปัน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ การวางแผนการผลิต รวมทั้งเป็นต้นแบบให้กับชุมชนในการทำการเกษตรแบบผสมผสานไร่นาสวนผสม การนำทรัพยากรในท้องถิ่นมาใช้ประโยชน์อย่างมีประสิทธิภาพ ชุมชนสามารถดำเนินตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง

1.2) เป็นศูนย์เรียนรู้ด้านไร่นาสวนผสมของกรมส่งเสริมการเกษตร เพื่อเป็นแหล่งแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ศึกษาดูงานจากหน่วยงานต่างๆ อีกทั้งประชาชนทั่วไปที่สนใจ

1.3) เป็นที่ตั้งของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ใช้น้ำบาดาลพลังงานแสงอาทิตย์(โซลาร์เซลล์) และไร่นาสวนผสม ในการบริหารจัดการน้ำเพื่อใช้ในการทำการเกษตรอย่างมีคุณค่า และมีประสิทธิภาพอย่างยิ่ง

1.4) เป็นศูนย์เรียนรู้ด้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบของการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) เพื่อเป็นแหล่งแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ศึกษาดูงานด้านการเกษตรแบบผสมผสาน

1.5) เป็นศูนย์เรียนรู้ด้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) เพื่อเป็นแหล่งแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ศึกษาดูงานด้านการเกษตรตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

1.6) เป็นศูนย์เรียนรู้ด้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ โคกหนองนาโมเดล ของสำนักงานพัฒนาชุมชน เพื่อเป็นแหล่งแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ศึกษาดูงานการประกอบอาชีพตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบโคกหนองนาโมเดล

2) การขยายผลสู่ชุมชน สังคม

เป็นวิทยากร เนื่องจากได้ลงมือปฏิบัติเอง เป็นแปลงเรียนรู้ และเป็นศูนย์เรียนรู้ของหลายๆหน่วยงาน ทำให้มีความรู้ความสามารถเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ให้กับเกษตรกร หรือประชาชนทั่วไปที่สนใจทั้งในและนอกชุมชน ทั้งจากโรงเรียน หน่วยงานราชการต่างๆ ทั้งจากภาครัฐ เอกชน ที่มาศึกษาดูงานอย่างเป็นทางการ ซึ่งจัดโดยหน่วยงานต่างๆ หรือบุคคลที่สนใจมาด้วยตนเองหรือโทรศัพท์มาปรึกษา โดยไม่มีการหว่านวิชา ความรู้ พร้อมยินดีถ่ายทอดประสบการณ์ต่างที่ได้ทำมาทั้งความสำเร็จและล้มเหลว เพื่อเป็นบทเรียนหรือวิทยาทานให้กับคนอื่น เพราะต้องการช่วยเหลือคนเพื่อให้ประกอบอาชีพด้านการเกษตรที่มั่นคง มี

รายได้สามารถเลี้ยงดูครอบครัวได้อย่างยั่งยืน เรื่องที่สามารถเป็นวิทยากรได้ เช่น เศรษฐกิจพอเพียง การทำเกษตรแบบผสมผสาน ไร่นาสวนผสม การทำน้ำหมักชีวภาพ การปลูกไม้ 3 อย่าง ได้ประโยชน์ 4 อย่าง การบำรุงรักษาดิน การบริหารจัดการน้ำ การทำเห็ดครบวงจร และอื่นๆ อีกมากมาย ทั้งปศุสัตว์ ประมง เป็นต้น

4.2.2 ความเป็นผู้นำและความเป็นจิตอาสา

1) ภาวะผู้นำทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการ

ได้เป็นผู้นำผู้แทน คณะกรรมการ ของหน่วยงานต่าง ๆ ดังนี้

1.1) ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 4 บ้านดอนกลอย ตำบลเขวไร่ อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม ในช่วงปี 2548 - 2567 ทำหน้าที่ตรวจตรารักษาความปกติเรียบร้อยในหมู่บ้าน ให้ประชาชนในหมู่บ้านประพฤติตามหลักกฎหมายข้อบังคับของสังคม ทั้งการที่จะป้องกันภัยอันตรายและรักษาความสงบสุขของประชาชนในหมู่บ้าน หรือรับฟังปัญหาหรือข้อร้องเรียนต่างๆในหมู่บ้าน เพื่อประสานและหาแนวทางแก้ไขให้กับประชาชนในการ “บำบัดทุกข์ บำรุงสุข” ในหมู่บ้านต่อไป

1.2) อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) หมู่ที่ 4 บ้านดอนกลอย ตำบลเขวไร่ อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม มีบทบาทหน้าที่ที่สำคัญของ อกม. ในหมู่บ้าน ได้แก่

- จัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน
- ร่วมกับกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน
- ประสานงานในการถ่ายทอดความรู้และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน
- ติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วน

ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1.3) ครูบัญชีอาสา ตำบลเขวไร่ อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม ทำหน้าที่เป็นตัวแทนของกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ ในการเป็นวิทยากร วิทยากรผู้ช่วย เพื่อสอนแนะ กระตุ้นการเรียนรู้ และติดตามผลการทำบัญชีของเกษตรกร

1.4) เป็นเกษตรกรปราดเปรื่อง “Smart Farmer” ต้นแบบสาขาเกษตรผสมผสาน (ไร่นาสวนผสม) เป็นเกษตรกรที่มีความรอบรู้ในระบบการผลิต ด้านการเกษตรไร่นาสวนผสม มีความสามารถในการวิเคราะห์ เชื่อมโยงและบริหารจัดการการผลิตและการตลาด โดยใช้ข้อมูลประกอบการตัดสินใจ คำนึงถึงคุณภาพและความปลอดภัยของผู้บริโภค สังคมและสิ่งแวดล้อม

1.5) ประธานคณะกรรมการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม เพื่อดำเนินงานตามนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จัดทำแนวทางการพัฒนาและแผนการดำเนินงานขับเคลื่อนการดำเนินงาน พร้อมให้บริการข้อมูล ข่าวสาร ด้าน การเกษตรต่างๆในพื้นที่

1.6) คณะกรรมการศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลเขาไร่ ร่วมประชุมจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร และเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาด้านการเกษตรประจำตำบล

1.7) ประธานวิสาหกิจชุมชนเกษตรกรตำบลเขาไร่

2) จิตอาสาและเสียสละช่วยเหลือสังคม

จากการที่ได้อาสาเข้ามาทำงานเพื่อส่วนรวมรับใช้พี่น้องประชาชนทั่วไป และเกษตรกร ในตำแหน่งผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านนั้น ทำให้ต้องเสียสละเวลาส่วนตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวมต่าง ๆ และพัฒนาตนเอง หาความรู้หรือวิทยาการสมัยใหม่ เข้ามาปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการทำการเกษตร จนสามารถปรับเปลี่ยนจาก การทำเกษตรแบบเดิมที่ปลูกพืชเชิงเดี่ยว มาเป็นการทำการเกษตรแบบไร่นาสวนผสม ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ที่ประสบผลสำเร็จสามารถสร้างรายได้ ลดรายจ่าย และเป็นศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต สินค้าเกษตร (ศพก.) หลักประจำอำเภอนาเชือก ที่สามารถถ่ายทอดเทคโนโลยีทางการเกษตรให้กับชุมชน และ ประชาชนที่สนใจทั่วไป

3) การให้ความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ

3.1) เป็นครูบัญชีอาสาของสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์มหาสารคาม

3.2) เป็นวิทยากรหวัชบวนให้กับ ธกส.

3.3) ให้ความร่วมมือกับสำนักงานเกษตรอำเภอนาเชือก สำนักงานปศุสัตว์อำเภอนาเชือก สำนักงานประมงอำเภอนาเชือก องค์การบริหารส่วนตำบลเขาไร่ ศก.อำเภอนาเชือก สำนักงานพัฒนาชุมชน อำเภอนาเชือก และเครือข่ายของ ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ทั้งในและ นอกเขตอำเภอนาเชือก ในการจัดกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง กับบทบาทหน้าที่ของประธานศูนย์เรียนรู้การเพิ่ม ประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

5. ข้อคิดประจำตัวในการทำงาน

“ใจรัก ชังคน”

ใจรัก คือ มีใจรักในสิ่งที่ตนเองทำ

ชังคน คือ เอาคนที่ประสบความสำเร็จแล้วมาสร้างเป็นแรงผลักดัน สร้างแรงบันดาลใจให้ตนเองก้าวไปสู่จุดนั้น

ส่วนที่ 4 ผู้ร่วมดำเนินการถอดบทเรียนผู้

1. ดำเนินงานถอดบทเรียน โดย (ระบุผู้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานถอดบทเรียน)

สำนักงานเกษตรอำเภอนาเชือก

นายวิจิต พิเมย ตำแหน่ง นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ

นางสาวสิริรัตน์ ลาดเหลา ตำแหน่ง นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ

นางสาวอริสา แสบงบาล ตำแหน่ง นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร

สำนักงานเกษตรจังหวัดมหาสารคาม

2. กระบวนการถอดบทเรียน/เครื่องมือที่ใช้

กระบวนการถอดบทเรียน

1) เตรียมการ : วางแผนการถอดบทเรียน โดยกำหนดหัวข้อที่จะถอดบทเรียน, ทีมงาน, กลุ่มเป้าหมาย, วิธีการและเครื่องมือ และประเด็นคำถาม

2) ดำเนินการ : ดำเนินการตามแผนที่วางไว้ สร้างบรรยากาศที่ผ่อนคลาย เปิดประเด็นคำถามให้ผู้เข้าร่วมได้เล่าประสบการณ์ ชักถาม และบันทึกข้อมูลที่ได้

3) เขียนรายงาน : ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลที่ได้จากการถอดบทเรียน วิเคราะห์ สังเคราะห์ และสรุปเป็นรายงาน

4) ติดตามการนำไปใช้ : ติดตามการนำบทเรียนที่ได้ไปปรับใช้ในการปฏิบัติงาน เพื่อให้เกิดการพัฒนา และปรับปรุงอย่างต่อเนื่องการฟังอย่างลึกซึ้ง

เครื่องมือที่ใช้

- การฟังอย่างตั้งใจและให้ความสนใจกับสิ่งที่ผู้เล่าต้องการจะสื่อสาร
- การถาม การตั้งคำถามเพื่อกระตุ้นให้ผู้เข้าร่วมได้คิด ทบทวน และวิเคราะห์ประสบการณ์
- การบันทึก การจดบันทึกข้อมูลที่ได้จากการถอดบทเรียนอย่างละเอียด

3. ปัญหา/อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการดำเนินการถอดบทเรียน

ปัญหาที่พบ เนื่องจากประธานศูนย์มีภารกิจในพื้นที่เยอะ บางครั้งจึงไม่สะดวกในการให้ข้อมูล และในการถอดบทเรียนเป็นช่วงฤดูฝน ทำให้ต้องมีการปรับเปลี่ยนแผนการถอดบทเรียน

***** หมายเหตุ** 1. ให้แนบภาพประกอบในแต่ละข้อ

2. ใส่ภาคผนวกในส่วนของแผนที่แสดงที่ตั้ง ศพก. และ ศพก. เครือข่าย หรือส่วนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานของ ศพก.

ภาคผนวก

แผนที่แสดงที่ตั้ง ศพก. และ ศพก. เครือข่าย อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

แผนปฏิบัติการบูรณาการขับเคลื่อนการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) (แผนราย ศพก.)

อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม ประจำปีงบประมาณ 2568

ชื่อเกษตรกรต้นแบบ นายสว่าง โพธิ์เกตุ สินค้าหลัก ไร่นาสวนผสม/เกษตรผสมผสาน

จุดเด่น 1. การผลิตเห็ดครบวงจร 2. การลดต้นทุนการผลิตโดยการทำเกษตรผสมผสาน 3. การใช้น้ำอย่างรู้คุณค่า

กิจกรรม	ปริมาณ	หน่วย	งบประมาณ	ระยะเวลา												หมายเหตุ
				ต.ค. 67	พ.ย. 67	ธ.ค. 67	ม.ค. 68	ก.พ. 68	มี.ค. 68	เม.ย. 68	พ.ค. 68	มิ.ย. 68	ก.ค. 68	ส.ค. 68	ก.ย. 68	
1. การเตรียมการ																
- ประชุมหารือคณะกรรมการ ศพก. และเครือข่าย					←	→										
- ร่วมกันวิเคราะห์เพื่อการพัฒนา ศพก.					←	→										
- กำหนดแนวทางการพัฒนาและแผนการดำเนินงาน						←	→									
- พัฒนาหลักสูตรการเรียนรู้						←	→									
2. การพัฒนาศักยภาพ ศพก.																
2.1 ประเมินศักยภาพ ศพก. หลัก	1	ศูนย์	1,500			←	→									
- จัดทำแบบเสนอขอรับการจัดสรรงบประมาณ	1	ศูนย์	11,400				←	→								
2.2 การปรับปรุงฐานเรียนรู้													←	→		
- พัฒนาศูนย์เรียนรู้ด้านบัญชี (สื่อการสอน Smart Me)	1	ศูนย์	-			←										สตส.
- สนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาศูนย์เรียนรู้ด้านประมง (ศพก.หลัก)	1	ศูนย์	2,500			←										ปม.
2.3 การปรับปรุงแปลงเรียนรู้													←	→		
- จัดทำแปลงต้นแบบเห็ดขอนขาว ก่อนเชื้อเห็ด 1,000 ก้อน	0.5	ไร่	-			←										ศวพ.มค
2.4 การปรับปรุง/จัดทำข้อมูลประจำ ศพก.																
- ข้อมูลพื้นฐานชุมชน													←	→		
- ข้อมูลวิชาการ / ข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตร													←	→		
2.5 พัฒนาศูนย์เครือข่าย	1	ศูนย์	6,400				←									→
- คัดเลือก/รับรองศูนย์เครือข่าย							←				→					
- วิเคราะห์ศูนย์เครือข่าย							←				→					
- จัดทำแบบเสนอขอรับการจัดสรรงบประมาณ									←		→					

กิจกรรม	ปริมาณ	หน่วย	งบประมาณ	ระยะเวลา												หมายเหตุ
				ต.ค. 67	พ.ย. 67	ธ.ค. 67	ม.ค. 68	ก.พ. 68	มี.ค. 68	เม.ย. 68	พ.ค. 68	มิ.ย. 68	ก.ค. 68	ส.ค. 68	ก.ย. 68	
- ปรับปรุง/พัฒนา ฯลฯ														←	→	
- มอบปัจจัยการผลิต (วัสดุการเกษตร) ศพก.เครือข่ายด้านปศุสัตว์	1	ศูนย์	4,000			←									→	ปศ.
- ยกระดับเครือข่าย ศพก. ด้านประมง	1	ศูนย์	12,000		←									→		ปม.
2.6 คณะกรรมการ ศพก.																
- ประชุมคณะกรรมการ ศพก.																
* ระดับอำเภอ (4 ครั้ง)	10	ราย	4,000				↔ ครั้งที่ 1		↔ ครั้งที่ 2			↔ ครั้งที่ 3		↔ ครั้งที่ 4		
* ระดับจังหวัด (4 ครั้ง)	2	ราย	-				↔ 6 (1)		↔ 11 (2)		↔ 15 (3)		↔ 24 (4)			
- ติดตามผลการเปลี่ยนแปลงหลังผ่านการถ่ายทอด เทคโนโลยี						←									→	
2.7 ถอดบทเรียน ศพก. หลัก	1	ศูนย์	2,500								←		→			
2.8 พัฒนาครูบัญชี ประจำ ศพก. หลัก						←									→	สถส.
2.9 คัดเลือก ศพก. เครือข่าย ดีเด่น ด้านปศุสัตว์				←									→			ปศ.
3. การให้บริการของ ศพก.																
3.1 การให้บริการข้อมูล ข่าวสาร				←											→	
3.2 การให้บริการด้านการเกษตร				←											→	
3.3 การแก้ปัญหาและรับเรื่องร้องเรียน				←											→	
4. การอบรมเกษตรกร																
4.1 การอบรมเกษตรกรผู้นำตามหลักสูตร และแผนการเรียนรู้ของ ศพก. ตลอดฤดูกาลผลิต ตามแนวทางโรงเรียนเกษตรกร							←						→			
1) จัดกระบวนการเรียนรู้ ครั้งที่ 1	10	ราย	2,500				23									
2) จัดกระบวนการเรียนรู้ ครั้งที่ 2	10	ราย	2,500								21					
3) เวทีและเปลี่ยนเรียนรู้ ครั้งที่ 1	10	ราย	2,500									27				
4.2 สรุปผลการอบรม													←	→		
4.3 อบรมความรู้ด้านการเลี้ยงสัตว์	10	ราย	-			←									→	ปศ.
4.4 อบรมเกษตรกร หลักสูตร การผลิตเห็ดครบวงจร	30	ราย	-				←					→				ศวพ.มค.

กิจกรรม	ปริมาณ	หน่วย	งบประมาณ	ระยะเวลา												หมายเหตุ
				ต.ค. 67	พ.ย. 67	ธ.ค. 67	ม.ค. 68	ก.พ. 68	มี.ค. 68	เม.ย. 68	พ.ค. 68	มิ.ย. 68	ก.ค. 68	ส.ค. 68	ก.ย. 68	
4.5 อบรมเกษตรกรเรื่องดิน และสาร พด.								←								พด.
5. พัฒนาทีมงาน																
5.1 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเองและสมาชิก						←										
6. ติดตามประเมินผลและรายงาน	-	-	720													
6.1 การรายงานความก้าวหน้า	12	ครั้ง	-	←												ทุกวันที่ 25 ของเดือน
6.2 สรุปผลการดำเนินงาน													←	→		